

Svenska dagen.

Svenska dagen står för dörren. Överallt, där svenskar bygga och bo, pågår en intensiv förberedelse för firandet av denna dag. Den firas med stor ståt och talrik anslutning i stora, palatsliknande byggnader, men den högtidlighålles även under sotad ås med färre deltagare. Skillnaden härvid berör dock blott det yttre — formen, då däremot innehållet i samvaron är detsamma.

Då vi i år gå att fira Svenska dagen, sker det delvis under andra omständigheter än tidigare, då det i huvudsak gällt åminnelsen av hjältekonungen. Yttre omständigheter göra det nämligen nödvändigt att utvidga meningen med och att giva ökat innehåll åt firandet av denna dag. Världen förändras hastigt i våra dagar. Vad som i går blott var en synvilla, kan i dag redan vara en skrämmande verklighet. Nationalitetsproblemet har under den senaste tiden intagit en mycket viktig plats i staternas liv, i synnerhet är detta fallet i diktaturstaterna. Statsmakten där har öppet deklarerat sin ställning till problemet beträffande undersåtar av främmande nationalitet. Naturligtvis hade det varit bäst och lyckligast för alla parter, om stats- och folkgränserna kunnat sammanfalla.

Svenska dagen bör därför ej blott vara en åminnelse, utan fastmer en självrannsakingens dag, huruvida vi fylla det mått som stat och samhälle mäta oss med — vad som tillhör samhället och vad som

tillhör oss själva. Vårt arbete och vår möda tillhör samhället och staten, men vår nationalitet, vårt språk — vårt fädernearv — är vårt enda och oantastbara privilegium, varom vi ej dagtinga. Vi äro tillika fullt övertygade om, att ingen önskar se denna rättighet oss ifråntagen. Dock är det ej nog med att sitta med händerna i skötet och bevaka sin skatt, nej, skatten skall förkovras och förvaltas så, att den blir värdefullare, att alla, som äga den måtte bli fullt övertygade om värdet av densamma.

Mätte därför varje estlands-svensk man och kvinna taga Gustav II Adolf till sin förebild i pliktlydnad, fosterlandskärlek, tro och ädelhet, så att det svenska namnet i vårt land måtte ha samma goda klang nu som under den stora konungens dagar.

A. S.

Svenska dagen

firas med sedvanligt samkväm å Svenska skolan i Tallinn kl. 6 e. m.

Programmet upptager föredrag av mag. Adolfsson från Sv. gymnasiet i Haapsalu, svenska fiollåtar och pianomusik.

Dekretet om försvarstillståndet förblir i kraft.

På onsdagen kl. 10 höll riksdagen plenarsammanträde. Den enda frågan på dagordningen var statspresidentens beslut angående förlängning av försvarstillståndet, som riksdagens plenarsammanträde äger rätt att

stadfästa eller att förkasta. Efter en längre diskussion beslöt riksdagen med 87 röster mot 19 att stadfästa statspresidentens beslut av den 10 sept.

Försvarstillståndet förblir alltså i kraft till den 12 sept. 1939.

Använd din fritid rätt!

Det är en nödvändighet, att människor använda sin fritid rätt. Särskilt vill jag dock rikta denna min uppmaning till ungdomarna, ty ungdomstiden är tiden för samlande av själsliga krafter och de egna anlagens utveckling. Men ofta nog tyvärr liksom glömmar vi bort vår fritid; vi förnimmar den inte och tycker oss inte ha någon liten stund över för andlig verksamhet. Vi gräver ned oss i vardagens gråa bekymmer och låta dessa måla hela vår livsåskådning i de dystraste färger.

Nu uppstår frågan: Vad är det då, som utgör orsaken till en dylik livsåskådning? Svaret blir: för trång synkrets. Vi inspärar oss i en skarpt kringskuren ram och kommer oss inte för att taga reda på vilka tillgångar och möjligheter det finns utanför denna. Arbetet inom ett dylikt till det minsta begränsat område kommer att bli både besvärligt och hopplöst, ty då inga friska vindar utifrån få blåsa in över grindarna, slår vi till och invagar oss småningom i den föreställningen, att overksamheten är det skönaste i livet. All ansträngning och kraft, som ett mångskiftande arbete kräver,

Använd din...

kommer att ge oss en känsla av motvilja och olust. — Vi saknar entusiasm. För att vi med liv och lust skola kunna gripa oss an vårt arbete och arbeta för fullt, är det nödvändigt, att vi skapar oss en vidare synkrets — en vidare bas att röra oss på. Och denna kan vi skapa genom att använda vår fritid för studier i tidningar, tidskrifter, böcker; flitigt deltaga i det fria bildningsarbetet i form av föreningsverksamhet och efter mån och möjlighet besöka olika för de skilda ändamålen avsedda kurser och skolor. Genom ett dylikt utnyttjande av de lediga stunderna komma vi att få nya impulser, som göra det möjligt för oss, att hänga oss fast vid vår uppgift och med frejdigt mod slutföra den. Och då vi nu under sådana förhållanden arbeta målmedvetet, kunna vi vara säkra på att få känna den rätta arbetsvederkvickelsen, som inte blott livar upp oss själva utan även alla de, som du eller jag kommer i beröring med.

Vi böra komma i håg, att ungdomen i fränsta rummet är kallad till allvarligt hänförande arbete på fritiden. All den andliga läggning, viljekraft, sysselsättningsdrift, hela andevärlden och de själsliga egenskaperna äro sådana faktorer och krafter, som inte tåla, att vi skola slöa till utan de vill föra oss till förkovrande verksamhet, då dagens arbete slutat.

Vi behöver entusiasm för att kunna utnyttja de i det dagliga livet förekommande lediga stunderna. Och då av rent själslivet tillhörande orsaker en i utveckling stadd människa inte kan vara utan sysselsättning och endast utnyttja fritiden för vila och promenaderande, är det ett stort brott mot oss själva, om vi tvinga dessa våra krafter och egenskaper att hålla sig på djupet i skymundan. Nej, tvärtom, vi skola låta de andliga krafterna och intressena i förening med våra kroppsliga förutsättningar föra oss till olikartade arbeten på fritiden. Vi måste alltid ha klart för oss, att livet kräver vilja och energi av den, som vill uträtta något. Vi uppnår

inga resultat utan ansträngning, och vi måste tycka, att det är roligt att anstränga sig, om vi vill komma någon väg med vad vi har för händer.

Varför skola vi inte mera allmänt omfatta och utnyttja arbetet i våra kulturella ungdomsföreningar? Gjorde vi det, så skulle vi helt säkert sprida solsken över många långa, eljest gråa, höst- och vinterkvällar. Och vi skulle med de lediga stundernas utnyttjande avtvinga dessa en behållning, som endast de till fullo kunna uppskatta, som själva arbeta eller arbetat med i det fria bildningsarbetet.

Människan är bestämd för en oavbruten utveckling och uppfostran, och därför är det vår plikt att använda vår fritid för allsidig utveckling av oss själva.

Viktor Pöhl.

Bygg skolhus och spara hälsan!

Vi leva i en tidsålder, då allt göres till ungdomns bästa, ty på den kan samhället bygga sin framtid. Vilka föräldrar önska inte sina barn det bästa, och vilken stat och regering gör ej för sina medborgare allt vad den kan för att skapa välförstånd både i andligt och lekamtligt avseende? Förr i tiden missförstodos många välvilliga åtgärder i detta hänseende. Nu är den tiden förbi, och man har insett, att myndigheterna göra allt till samhällets och folkets bästa.

Senaste höst invigdes det nya skolhuset i Hullo på Vormsi, och såsom synes, äro nu alla inom distriktet och även utomstående nöjda, trots att även av sådana, som nu draga nytta av det, hördes knot. Ja, varför inte vara glada, ty det gör varje förständig människa, distriktets barn ha nu sluppit faran att förstöra sin hälsa i de trånga och ohygieniska skolrummen.

Den framåtsrävande och energiska kommunalstyrelsen med ordf. Johan Landman i spetsen har redan väckt tanken på att bygga ett nytt skolhus även i Kärrslätt. Med all säkerhet är behovet av en ny skola i Kärr-

slätt lika skriande som det var i Hullo och bör därför tillfredsställas under den närmaste framtiden.

Många skattebetalande kunna ju invända att, det gamla skolhuset är tillräckligt bra och att det duger kanske i tiotal år ännu. Jag skall också säga, att det går, men huru det går är en annan fråga, som bör begrundas med tanke på framtiden. Det gamla skolhuset har nu stått i 60 år och har säkerligen varit gott nog i sinom tid, då det ensamt kunde lysa med sina två vita skorstenspipor, stora fönster och sina innantill vitrappade väggar och brädgolv. Bondgårdarna saknade på den tiden både skorstenar och tidsenliga fönster, invändigt hade de nedsotade väggar och hade golv blott till namnet. Stadsungdomarna brukade skämtsamt spörja, om väggarna voro tjarade invändigt. Numera har ställningen ändrats även hos bonden beträffande såväl boningshusen som levnadsförhållandena i övrigt. Gårdarna ha trevliga, ljusa rum med tapetserade väggar, målade tak och golv, väggarna prydda med tavlor och speglar, där varje bonde numera kan betrakta sin avbild, utan att behöva frukta, att det är en okänd han ser bakom väggen, såsom fallet var med en landsman vid besök i ett bättre stadshem.

Skolhuset har alltså tacklat av både till utseendet och även från hälsovårdssynpunkt betraktat. Skolorna böra ju annars vara mönsterbyggnader för det uppväxande släktet. Var och huru skola de unga annars få syn och förståelse för det ädla och rena, om skolan och dess omgivning är dyster och tryckande? Huru skall man annars kunna tala om konst och vetenskap, om i det praktiska livet allt sådant saknas?

Jag tror, att frågans lösning inte länge kommer att låta vänta på sig, ty här finnas byar, vilka tjänat som förebild på bildningens och kulturens område för hela Vormsi. Det behövs bara enighet och förståelse för saken. Ja, enighet borde först uppnås beträffande det blivande skolhusets läge. Det borde icke placeras så, att det blir längre skolväg för som-

Bygg skolhus...

liga byar än de haft, som hittills gått den längsta vägen. Cirkeln Kärrslätt, Saxby, Förby, Bynäs och Fällana borde tagas i betraktande först, så att inter-natfrågan ej behöver tas upp till prövning. De övriga byarna ligga spridda på Magnushofs område och ha möjlighet att komma till Hullo.

Först måste alltså platsen för den blivande skolan klarläggas, och detta bör göras så, att ingen av de ovannämnda byarna får längre väg än högst 3 km. Placera det på en sådan plats, där vägar redan finnas. Enen eder, och frågan finner sin lösning! Gläds över de förmåner barnen komma att åtnjuta i den nya skolan, och det skall påskynda bygget!

Novus.

Höststormarna

ha på senaste tid rasat vid våra kuster. Många fartyg ha råkat i sjönöd och fiskare ha förlorat sina bragder.

Så fingo t. ex. 4 män från Ruhno utstå en hård kamp under 2 nätter och en dag mot stormen.

Enligt tidningen "Rahvaleht" skall runöborna Matts Steffensson, Gottfrid Hagasson, Julius Wapper och Isak Bennas, vinddrivna ha hamnat i sin lilla, öppna motorbåt till Wätta på Saaremaa. Männen voro döds-trötta och utsvultna.

Runöfiskarna hade fört fisk till Kuressaare, och på ditvägen gynnats av vackert väder. Även återresan såg lovande ut. Post hade hämtats i staden, och från sjukhuset i Kuressaare återvände Matts Steffensson, som på grund av en svår sjukdom legat där en längre tid.

Tyvär blev återresan en riktig olycksresa. Då färde-männen nått ön Abruka, stötte båten på ett undervattensgrund, och med mindre än att en av männen klädde av sig och hoppade i vattnet för att minska båtens vikt, fick man ej farkosten loss. Trots det tog det en hel timme, innan färden kunde fortsättas mot hemön.

Under tiden hade det börjat blåsa rätt hårt och till råga på

olyckan strejkade motorn. Då flera timmars arbete med maskinen ej gav något resultat, voro männen tvungna att hissa segel. Men stormen slet genast sönder det. Nu var båten helt prisgiven åt vinden. Att situationen var förtvivlad, kan man förstå. Värst var det med sjuklingen. Men efter 2 natters och en dags kamp mot de rasande elementen, drevs båten till slut i land på Saaremaa. Från Wätta begav sig den sjuke Steffensson till fots till läkare i Kuressaare, då han på grund av strapatserna blivit ytterligare medtagen. Från Kuressaare satte sig myndigheterna i radioförbindelse med Ruhno och underrättade öborna om de 4 fiskarnas underbara räddning.

Sedan stormen bedarrat, återvände männen lyckligt hem.

* *

Norska ångaren "Bims" havererade den 20 okt. mellan Gotland och Hiiumaa och gick under. Besättningen, 13 man, räddades av den förbipasserande ryska ångaren "Turksib", som förde männen till Tallinn, varifrån de med ångf. "Estonia" via Stockholm reste hem till Norge.

Pastor K. Nilsson kyrkoherde.

Till kyrkoherde i Alsens och Mattmars församlingars pastorat av Härnösands stift har kungl. maj:t i konselj den 28 okt. utnämnt svenske pastorn i Tallinn K. Nilsson.

Pastor Nilsson kommer antagligen att tillträda den nya befattningen den 1 juli 1939.

Centralstyrelsen

för Finlands svenska folkskol-läraryrke har vid sitt senaste möte fattat beslut om att tillsända alla de estlandssvenska lärare, som fått sin utbildning vid Nykarleby eller Ekenäs seminarium, förbundets organ Tidskrift för folkskolan gratis under nästa år.

Redaktionen för tidskriften hoppas på detta sätt nå förnyad kontakt med de estlandssvenska lärare, som hysa intresse för bildningsförhållandena i Finlands svenska folkskolor samt för skolfrågor i allmänhet. I gengäld vore red. tacksam för någon artikel då och då härifrån, belysande våra skolförhållanden. Tidskriften kommer säkert att bli mycket välkommen, i all synnerhet som vi här sakna ett svenskspråkigt pedagogiskt organ.

Svenska pastorn

i Tallinn träffas i ärenden som, angå sjömansvården och församlingen, tisdagar och fredagar kl. 5-6 e. m. i Svenska läsrummet.

Tallinn den 3 nov. 1938.

K. Nisson,

Svensk sjömanspastor.

«KUSTBONS» f. d. redaktions-sekreterare hr. A. Aspelin har erhållit anställning inom Kooperativa förbundet i Sverige, i närheten av Haparanda.

Till Haparanda har även förra lärarparet vid Sv. gymnasiet i Haapsalu mag. och fru Boräng flyttat.

A/B C. V. HELJESTRAND, Eskilstuna

Etabl. 1808.

tillverkar RAKKNIVAR i högsta kvalitet

Moderna Förkrossar, Plansiktar, Valsstolar,
KVARNMASKINER Slangfilter, Kornskalningsmaskiner
 Grynkrossar och sorterare
A.-B. K V A R N M A S K I N E R
 Köpenhamn Malmö Örebro

EMALJ är i ropet

Kockums emaljkarl äro av extra motståndskraftig stark plåt — de tåla stötar och påfrestningar på ett helt annat sätt än smäljen av igår!

Se
KOCKUMS
 nya hållbara kärl

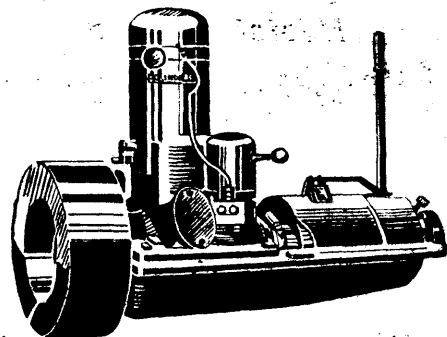
Kockums moderna emaljkarl säljas i varje järn- och bosättningsaffär.

Sjödrabbning nära Englands kust.

*Spansk kryssare angriper
fraktfartyg.*

Från London meddelas, att spanska ångaren "Cantabria" angreps av ett spanskt krigsfartyg i närheten av Cromer vid kusten av Norfolk. Skottväxlingen varade omkr. 3 timmar med den påföjd att "Cantabria" gick till botten. Om bord på fartyget befunno sig

Den lämpligaste
 motorn
 för östersjöfiske!

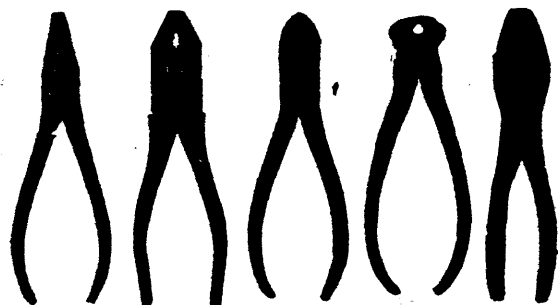
BOLINDER'S RÅOLJEMOTOR

typ W3, 1-cyl. med backslag, 8—10 hk.

Billig i drift.

Pålitlig i alla situationer.

A.-B. BOLINDER-MUNKTELL, ESKILSTUNA, SVERIGE

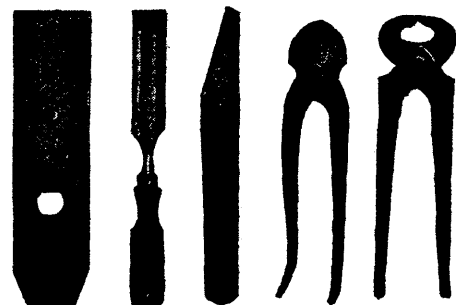

FABRIKSMÄRKE

REPRESENTANT

Fa. NILS OLSGÅRD

PIKK TÄN. 36/14
TALLINN

**E. A. BERGS FABRIKS AKTIEBOLAG
ESKILSTUNA**

Utgivare:
Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

E. Nyman.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Familjenotiser.

Förlovning har eklaterats av pastorn i Noarootsi församling Herbert Rosensten och frk. Salme Raatma från Tartu.

inalles 37 personer, av vilka de flesta räddats.